

Magnus Malmgren

Pilgrimspräst

Pilgrimscentrum Liberiet

Ett diskussionsunderlag i arbetet med lokalfrågor i Svenska kyrkan - utifrån ett pilgrimsperspektiv

Boende och härbärgen för pilgrimer

Just nu håller Svenska kyrkan på att se över sitt fastighetsbestånd. Samtidigt arbetar vi på Pilgrimsvägen Skåne Blekinge med att se över hur vi kan utveckla Pilgrimslederna med märkning, boende och annan service.

Därför är det viktigt att lyfta in de möjligheter och behov som Pilgrimslederna för med sig i arbetet med översynen av fastigheter. Annars kan ju risken vara att man i efterhand upptäcker att man inte tagit hänsyn till sådant som borde ha påverkat viktiga beslut.

En församling har förstås många viktiga hänsyn att ta med i sin planering. Pilgrimslederna är säkert inte det avgörande för de strategiska beslut som fattas i de flesta församlingar. Men de borde ändå få finnas med i helhetsbilden. Och de kanske kan de erbjuda kreativa nya lösningar och infallsvinklar.

Vad vi vill?

Vi skulle först och främst vara tacksamma över att få dela med oss av våra tankar kring församlingarna och pilgrimshärbärgen, som en inspiration.

Vi skulle också väldigt gärna ta emot reaktioner på de tankar, frågor och synpunkter som erbjuds i texten.

I vårt projekt behöver vi input från församlingarna. Vilka frågor har ni? Hur kan vi komma vidare och erbjuda en bättre service till

pilgrimer och samtidigt göra pilgrimslederna mer relevanta och angelägna för församlingarna och lokalsamhällena som lederna ligger vid.

Pilgrimsledernas moment 22

Man kan säga att allt arbete med att utveckla pilgrimsleder har ett slags inbyggt moment 22. Det krävs investeringar för att få pilgrimer, men för att få loss pengar till investeringar behöver man kunna visa att pilgrimer vandrar.

En långsiktigt hållbar strategi för utveckling av pilgrimslederna förutsätter därför att man tänker i många steg och har ett långt tidsperspektiv. Hur kan vi i vår kontext öka tillgängligheten för våra leder? Hur kan vi öka det lokala engagemanget och kunskapen om lederna? Hur kan vi använda lederna i vår församling?

En helt avgörande fråga är boende – särskilt för de pilgrimer som vandrar längre sträckor.

Begränsad tillgänglighet på boenden minskar antalet pilgrimer. Där vi t ex bara kan erbjuda boende i församlingssalar eller kyrkor för grupper, där kan det vara svårt för enskilda pilgrimer att kunna vandra. Enklare blir det om man kan boka ett rum eller en sängplats eller om det finns ett avskilt härbärge i anslutning till kyrkan.

Viktigt är att boende finns nära eller i direkt anknytning till leden, främst vid kyrkorna, då det naturliga är att dagsetapperna sträcker sig från kyrka till kyrka, altare till altare.

En anslagstavla

Ett pilgrimshärbärge kan vara ett samarbetsprojekt mellan olika aktörer, kommun, församling, företag, ideella organisationer, enskilda personer. Det kan därför bli ett bra tillfälle att öka intresset och engagemanget för och kunskapen om pilgrimsleden i lokalsamhället. Pilgrimsleder över hela Europa har ofta fått resurser och kunnat växa därför att man sett att de bidrar till den lokala

ekonomin. Också i Sverige har friluftsturism sedan länge haft en stark ekonomisk betydelse. Det kan vara värdefullt att i detta sammanhang se pilgrimslederna som en del i den större kontext som friluftsturismen utgörs av.

Det kan i det sammanhanget vara värdefullt att lyfta fram pilgrimsledernas olika värden. Det kan ses som en "andlig" led, men också som en hälsostig och som en kulturväg. Att bygga pilgrimsleder är ett sätt att erbjuda andlig fördjupning, fysiskt och psykiskt välmående och att tillgängliggöra kultur och kyrkohistoria.

Alla dessa dimensioner hör samman och kompletterar varandra. Kan vi lyfta fram det är det ofta lättare att få intresse och engagemang kring lederna.

Se de olika brukarna

En pilgrimsled kan ha olika brukare. Det kan vara lokalt boende vandrare som brukar leden för kortare vandringar på egen hand, t ex till hundpromenaden eller helgutflykten.

Det kan vara organiserade pilgrimsgrupper i församlingen eller andra sammanhang. Många församlingar anordnar vandringar med olika teman och olika målgrupper.

Det kan också vara fråga om enskilda eller grupper som långvandrar på våra leder och är på väg till ett mer avlägset pilgrimsmål.

Bäst utvecklas lederna om vi tar med behoven hos alla dessa olika grupper.

Standard och kostnad

Lösningarna för boende kan variera mycket. Boende kan vara av olika standard. En del föredrar bekvämlighet medan priset är viktigast för andra. Det är kanske inte möjligt att erbjuda fullgoda alternativ åt alla överallt, man får göra vad man kan utifrån förutsättningarna.

Det bör dock vara en strävan att erbjuda billiga och enkla boenden.

Pilgrimscentrum Liberiet

Sedan Pilgrimscentrum Liberiet återinvigdes förra året finns det möjlighet för pilgrimer att övernatta där. Åtta enkla sovplatser kan iordningsställas. Detta är en länge efterlängtdad möjlighet vid Domkyrkan. Vi visar gärna hur vi gjort och tänkt om du har vägarna förbi PC Liberiet.

Finns det boendemöjligheter i församlingshem eller annan byggnad som tillhör kyrkan?

Många församlingar erbjuder pilgrimer möjlighet att bo i församlingshem eller annan befintlig lokal. Selångers församling har byggt ett helt pilgrimscentrum:

Detta ligger förstås utom räckhåll för de flesta församlingar, men kan ändå inspirera till egna lösningar.

Exempel på övernattningsmöjligheter kan vara

- i kyrkan
- i församlingshem, i församlingssal, barnlokal etc.
- i vaktmästarlokal i anslutning till kyrkogård
- i övernattningslägenheter som församlingen förfogar över
- ”filialkyrkor” som ofta har mindre känslig utrustning, kontorslokaler och dyrbara inventarier.

En svårighet med dessa lokaler kan vara att de inte alltid är så tillgängliga för enskilda pilgrimer. De förutsätter ofta att någon från kyrkan bokar för en grupp. En annan svårighet kan vara att de inte alltid är utrustade på ett passande sätt. En del av dessa problem kan lösas ganska enkelt genom att erbjuda lokaler med egen ingång, gärna med tillgång till eget kök, dusch och toalett.

Viktigt kan vara hur olika behov kan kombineras. Kan ett utrymme användas till mer än ett ändamål. Kan kyrkogårdsarbetarnas lokal även anpassas för pilgrimer? Kan ungdomslokalen utrustas med madrasser och stängas av mot resten av församlingshemmet? Kan man sätta in dusch i en toalett som är åtkomlig, etc.

Finns det möjlighet att hitta lokaler som kan göras om till härbärge i anslutning till kyrkan?

Ibland kan det finnas lokaler tillgängliga som ganska enkelt kan göras om till härbärgen.

Vid Nydala Kloster har man gjort om en del av församlingens garage till pilgrimshärbärge, med vattenkran och eldplats utomhus. Här har lokala företag bidragit med sponsring.

På andra har man haft äldre sidobyggnader vid kyrkan som är k- märkta och inte kan moderniseras hur som helst, men fungerar väl till härbärge. Se nedan t ex från Örberga kyrka.

Ett annat exempel på sådana byggnader kan vara gravkapell. Det finns flera begravningskapell som kallas pilgrimskapell, med hänsyftning till livet som en vandring med målet bortom tiden och rum. Det finns alltså en given koppling mellan begravning och pilgrim att anknyta till.

I Vallentuna används begravningskapellet idag som ett kapell för pilgrimer. Det erbjuder en enkel lokal för bön, samvaro och skulle också kunna fungera som övernattningslokal. Samtidigt kan lokalen användas till andra samlingar och verksamheter.

När alltfler församlingshem avyttras eller rivs så innebär det problem för pilgrimerna, övernattningsmöjligheterna begränsas ytterligare. Men det kan ju också ibland finnas behov av nya, mindre och kostnadseffektivare byggnader i anslutning till en kyrka – som då också kan byggas med hänsyn tagen även till pilgrimernas behov. Det kan också vara motiverat att överväga möjligheten att bygga ett särskilt pilgrimshärbärge vid kyrkan, kanske som en enkel mobil bod som får sin energi från solceller och med vatten utomhus. Toalett finns det som regel vid kyrkogården och köksmöjlighet kan vara en grillplats eller gasolkök.

Enklaste alternativet är att erbjuda ett vindskydd som i Fru Alstad. Det är fullt tillfredsställande och kan ibland säkert finansieras tillsammans med Skåneleden eller kommunen. Viktigt är förstås att det alternativ man väljer fungerar i anslutning till en kyrkogårdsmiljö.

Då är kanske vindskydd främst lämpligt i mycket små samhällen och i anslutning till naturområden.

Ett alternativ kan ju vara övernattningsplaster som mer liknar de raststugor som finns i fjällen, eller olika former av mobila hus.

Pilgrimscentrum överväger möjligheten att se vilka möjligheter det finns att ta fram sådana stugor för att samordna uppsättandet av sådana på flera ställen. Det skulle då kunna innebära en viss effektivisering och kostnadsreducering. Skulle detta kunna vara av intresse i församlingen?

Finns det boendemöjligheter i närheten av kyrka i form av bed- and breakfast, vandrarhem eller hotell?

Det finns olika sätt att stimulera utvecklingen av privata boendialternativ.

Kontakter med scoutgårdar, sockenstugor etc kan vara ett sätt att hitta lämpliga pilgrimshärbärgen. Särskilt bra för grupper, dock med nackdelen att de har begränsad tillgänglighet.

Pilgrimsvägen ser nu på möjligheten för privata boenden att bli ett "auktoriserat" pilgrimshärbärke, vilket skulle innebära att vi lyfter fram dessa boenden i vår information och erbjuder en särskild skylt att sätta upp vid boendet. Detta skulle kunna vara ett incitament för fler att vilja erbjuda tjänster anpassade för pilgrimer.

I Danmark har man längs Haervejen arbetat intensivt med att skapa lokala härbärgen i samarbete med lokala entreprenörer. I samarbete med olika aktörer har man ordnat finansiering som gör det möjligt för enskilda att göra om lokaler, t ex uthus, lador, garage till enkla boenden. I utbyte skall dessa vara tillgängliga som pilgrimshärbärke under en viss tid (tio år).

<https://www.facebook.com/pg/Haervejsherberger/posts/>

Församlingen kan bidra till utvecklingen av pilgrimshärbärgen, och samtidigt till den lokala företagsamheten, genom att lyfta fram behov av pilgrimshärbärgen och bistå i sökandet av bidrag från kommun och olika sponsorer.

Finns det möjlighet att erbjuda boende genom privatpersoner?

På vissa ställen har man försökt lösa boendefrågan genom att ha kontaktlistor till privatpersoner som erbjuder en sovplats i hemmet. Detta är en enkel och sympatisk lösning. Skulle det finnas en möjlighet för detta i er församling?

Ett stort tack

till dig som tagit dig tid att läsa och reflektera över denna text.

Vi hoppas att du vill skicka dina tankar till oss på Pilgrimscentrum i Lund.

Denna text, liksom annat material som gäller vårt arbete med att utveckla Pilgrimslederna i Lunds stift hittar du på hemsidan.

PAX et BONUM

magnus.malmgren@svenskakyrkan.se

www.pilgrimsvagen.se

Pilgrimscentrum
Liberiet